

33. Olimpiada Filozoficzna

tematy prac pisemnych

etapu szkolnego

Wybierz i opracuj w formie pisemnej jeden z podanych niżej tematów, a następnie złóż prace dyrektorowi szkoły, opiekunowi lub sekretarzowi właściwego Komitetu Okręgowego Olimpiady do dnia 30 listopada 2020 r.

Zainteresowanych wzięciem udziału w OF zachęcamy do lektury magazynu „Filozofuj!” (wszystkie wydania są dostępne > [tutaj](#)), w szczególności tym, którzy wybiorą tematy 1. i 12., polecamy numer [Oblicza sprawiedliwości](#), tym, którzy wybiorą temat 3., polecamy numer [Utopie](#) (w szczególności tekst Piotra Biłgorajskiego *Wyobraźnia w służbie niemożliwego*), tym, którzy wybiorą temat 4., polecamy numer [Esencja piękna](#), tym, którzy wybiorą temat 6., polecamy numery [Prawda](#), [Utopie](#), tym, którzy wybiorą temat 4., polecamy numer [Nowy człowiek?](#), zaś dla tych, którzy są zainteresowani tematem 11., polecamy zwłaszcza dodatek do numeru [Utopie](#), który jest poświęcony twórczości Romana Ingardena, ci, którzy wybiorą temat 5., niech wypatrują numeru pt. **Zło**, który ukaże się na początku września 2020.

Tematy prac pisemnych etapu szkolnego

- Kiedy i w jaki sposób demokracja może prowadzić do populizmu?**
Opiekun naukowy: prof. dr hab. Agnieszka Nogal
Sugestie bibliograficzne: Platon, *Państwo*, ks. VIII, różne wydania; tegoż, *Gorgiasz*, różne wydania; tegoż, *Polityk*, różne wydania; Rousseau, *O umowie społecznej*, ks. III, Warszawa 2002; A. de Tocqueville, *O demokracji w Ameryce*, Cz. IV, Warszawa 1976; J. Pakulski, *Populizm i perspektywa elit* <http://conciliumcivitas.pl/populizm-i-perspektywa-elity/>; E. Laclau, *Rozum populistyczny*, Wrocław 2009.
- Ustosunkuj się do rozważań nad problemem winy autorstwa Karla Jaspersa**
Opiekun naukowy: dr Paweł Wójs
Sugestie bibliograficzne: Jaspers, *Problem winy. O politycznej odpowiedzialności Niemiec*, Warszawa 2018; K. Jaspers, *Sytuacje graniczne* [w:] R. Rudziński *Jaspers*, Warszawa 1978, s. 186-198 i *Wina*, tamże, s. 232-236; Cz. Piecuch, *Człowiek w sytuacjach granicznych w ujęciu Karla Jaspersa*, Znak 9/346, 1983; Z. Krasnodębski, *Wina, oczyszczenie, odzyskana suwerenność* [w:] *Teologia polityczna* 1 2003/2004 „Sprawiedliwość, miłosierdzie, zdrada”, s. 78-92.

3. **Czy za pomocą wyobraźni można poznać świat? Wyobraźnia jako władza poznawcza w filozofii i kognitywistyce**
Opiekun naukowy: dr Katarzyna Kuś
Sugestie bibliograficzne: Arystoteles *O duszy*, ks. II rozdz. 1-3, ks. III, rozdz. 3-5 i 8, Warszawa 1972; D. Hume, *Traktat o naturze ludzkiej*”, ks I, cz 1, sekcja 3; księga 1, część 3, sekcja 5, Warszawa 1963; T. Maruszewski, *Wyobraźnia [w:] Psychologia poznania*, Gdańsk 2011, s. 267-314; G. Ryle, *Czym jest umysł?*, Warszawa 1970; J-P Sartre, *Wyobraźnia*, Kraków 1998; Z. Pylyshyn, *Spór o wyobraźnię: medium analogowe czy wiedza ukryta?* [w:] „Psychologia poznawcza w ostatnich dekadach XX wieku”, Gdańsk 2007, s. 366-408.
4. **Sztuka współczesna wobec zagrożenia klimatycznego**
Opiekun naukowy: dr hab. Mateusz Salwa
Sugestie bibliograficzne: M. Bakke, *Bio-transfiguracje. Sztuka i estetyka post-humanizmu*, Poznań 2012; E. Bińczyk, *Epoka człowieka: retoryka i marazm antropocenu*, Warszawa 2018; J. Fiedorczyk, *Cyborg w ogrodzie. Wstęp do ekokrytyki*, Gdańsk 2015; J. Jeśman, *Żywa sztuka: wielowymiarowość bioartu w kontekście posthumanistycznym*, Warszawa 2015; W. Tyburski, *Dyscypliny humanistyczne i ekologia*, Toruń 2013; K. Wojciechowski (red.), *Ekokrytyka*, Poznań 2018.
5. **Czy i w jaki sposób, Twoim zdaniem, można zastosować koncepcję zła rozwiniętą w filozofii Leszka Kołakowskiego do takich zjawisk, jak współczesna pandemia korona wirusa?**
Opiekun naukowy: prof. dr hab. Barbara Markiewicz
Prace podejmujące to zagadnienie biorą udział w konkursie o nagrodę im Leszka Kołakowskiego. Regulamin konkursu dostępny na stronie olimpiad@ifis.pan.waw.pl.
Sugestie bibliograficzne: L. Kołakowski, *Czy diabeł może być zbawiony?*, Warszawa 1982; L. Kołakowski, *Bajki różne, różne wydania*; Voltaire, *Kandyd, czyli optymizm*, <https://wolnelektury.pl/katalog/lektura/kandyd/>; I. Kant, *Religia w obrębie samego rozumu*, cz. I, różne wydania; R. Safranski, *Zło. Dramat wolności*, różne wydania; M. Sznajderman, *Zaraza. Mitologia dżumy, cholery i AIDS*, 1994; B. Markiewicz, *Śmierć filozofa w: Żywe obrazy*, Warszawa 1994.
6. **Czy fikcja może być prawdziwa?**
Opiekun naukowy: dr hab. Tomasz Puczyłowski
Sugestie bibliograficzne: H.-N. Castañeda (1991), *O zasadniczych związkach między fikcją i rzeczywistością*. [w:] *Ontologia fikcji*, red. J. Pańniczek, Warszawa 1991, s. 101-136; W. Chańska (1997), *Czy fikcja może być prawdziwa?*, „Filozofia Nauki” 5/4, 15-33; R. Ingarden (1957), *O tzw. „prawdzie” w literaturze*, [w:] *Studia z estetyki*, t. 1, Warszawa 1957, s. 329-439; J. Pańniczek (1991), *Problemy logiki fikcji*, [w:] Z. Muszyński (red.) *Język, znaczenie, rozumienie, relatywizm*. Warszawa: Polskie Towarzystwo Semiotyczne, s. 171-184; J. Pelc (1960), *O wartości logicznej i charakterze asertywnym zdań w dziele literackim*, „Estetyka”, R. 1, s. 97-128; M. Poręba (2018), *Fikcja jako problem filozoficzny*, [w:] *Myślenie dziś (V-VI) Fikcja*, Warszawa; M. Przełęcki (1996), *Poznawcza wartość sztuki*, [w:] *Poza granicami nauki*. Warszawa: Polskie Towarzystwo Semiotyczne, 1996.

7. **Status moralny robotów. Kiedy wyłączenie maszyny byłoby morderstwem?**
Opiekun naukowy: dr Emilia Kaczmarek
Sugestie bibliograficzne: M. A. Warren, *Status moralny. Obowiązki wobec osób i innych istot żywych*, Łódź 2019; N. Bostrom, *Superinteligencja. Scenariusze, strategie, zagrożenia*, Helion 2016; H. Frankfurt, *Wolność woli i pojęcie osoby* w: „Filozofia moralności: Postanowienie i odpowiedzialność moralna”, J. Hołówka (red.), Warszawa, 1997; P. Singer, *Zwierzęta i ludzie jako istoty równe sobie*, „Etyka” 18 (1980), s. 49-61; R. Campa, *Kodeksy etyczne robotów: zagadnienie kontroli sprawowanej przez człowieka*, „Pomiary Automatyka Robotyka” 3/2011; James F. Childress, Chapter 1. Methods in Bioethics, [in:] Oxford Handbook of Bioethics, ed. Steinbock, pp. 15 – 42; Statement on Artificial Intelligence, Robotics and ‘Autonomous’ Systems European Group on Ethics in Science and New Technologies, <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/dfebe62e-4ce9-11e8-be1d-01aa75ed71a1>
8. **Czy głupota jest brakiem mądrości? Rozpatrz problem w odwołaniu do znanych ci koncepcji filozoficznych**
Opiekun naukowy: prof. dr hab. Marcin Zdrenka
Sugestie bibliograficzne: M. T. Zdrenka, *Powinowactwo zła i głupoty*, [w:] *Koncepcje i problemy filozofii zła*, red. R. Wiśniewski, M. Jaranowski, Toruń 2009; J. Dobrowolski, *Filozofia głupoty*, Warszawa 2007; R. Musil, O głupocie, [w:] tegoż, *Człowiek matematyczny i inne eseje*, Warszawa 1995; J. Mizińska, *Głupota a bezmyślność*, „Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska” 1994 vol XIX nr 3, s. 21-33; H. Arendt, *Eichmann w Jerozolimie. Rzecz o banalności zła*, Kraków 1987; C. Wodziński, *Heidegger i problem zła*, Warszawa 1994; H. Elzenberg, *Wartość i człowiek*, Toruń 2005; *Głupota. Nieoficjalna biografia*, wybór J.-F. Marmion, Wrocław 2019.
9. **Czas, wieczność i stworzenie świata w filozofii starożytnej i średniowiecznej**
Opiekun naukowy: dr hab. Tomasz Tiurnyn
Sugestie bibliograficzne: Platon, *Timajos*, 27c-52d, różne wydania; Arystoteles, *Metafizyka*, ks. XII, rozdz. 6-7, różne wydania; Filon z Aleksandrii, *O stworzeniu świata*, par. 1-46, 53-89, 128-150, [w:] tenże: *Pisma: O stworzeniu świata*, Warszawa 1986; Teofil z Antiochii, *List do Autolika*, ks. II, rozdz. 4, [w:] *Pierwsi apologetyci greccy*, (oprac.) J. Naumowicz, Kraków 2004; Orygenes, *O zasadach*, ks. II. Rozdz. 1, Warszawa 1979; św. Augustyn, *Wyznania*, ks. XI i XII, różne wydania; św. Bonawentura, *O stworzeniach świata*, Pisma ascetyczno-mistyczne, Warszawa 1984; Tomasz z Akwinu, *Kwestie o mocy Boga* (2011), i *O wieczności świata* (Warszawa 2003); F. Copleston, *Historia*, tom II, rozdz. 6, różne wydania; E. Gilson, *Duch filozofii średniowiecznej*, rozdziały 4-5, Warszawa 1959.
10. **Szczęście i cel życia ludzkiego według myślicieli starożytnych i średniowiecznych**
Opiekun naukowy: prof. dr hab. Krzysztof Łapiński
Sugestie bibliograficzne: Platon, *Obrona Sokratesa*, różne wydania; Arystoteles, *Zachęta do filozofii*, różne wydania; Diogenes Laertios, *Żywoty i poglądy słynnych filozofów*, ks. X, Epikur, różne wydania; Seneka, *Dialogi*, Warszawa 1998; Marek Aureliusz, *Rozmyślenia*, różne wydania; Porfiriusz, *List do Marcelli*, Kraków 2006; Boecjusz, *O pocieszeniu*, różne wydania; Bonawentura, *Droga duszy do Boga*, 2001; P. Hadot, *Czym jest filozofia starożytna?*, Warszawa 1995; W.K.C. Guthrie, *Sokrates*, Warszawa 2000; W. Seńko, *Jak rozumieć filozofię średniowieczną?*, Warszawa 1993; R. Heinzmann, *Filozofia średniowiecza*, różne wydania.

11. **Czy zgadzasz się z twierdzeniem Romana Ingardena, że „gdyby nie istniały żadne wartości pozytywne i negatywne oraz zachodzące między nimi związki [...], wtedy w ogóle nie mogłaby istnieć żadna prawdziwa odpowiedzialność...”? (z okazji 50 rocznicy śmierci).**

Opiekun naukowy: prof. dr hab. Paweł Łuków

Sugestie bibliograficzne: R. Ingarden, *Książeczka o człowieku*, Warszawa 1998; R. Ingarden, *Wykłady z etyki*, Warszawa, 1989; P. Duchliński, red., *Dziedzictwo etyki współczesnej: aksjologia i etyka Romana Ingardena i jego uczniów* : studia i rozprawy, Kraków 2015; J. Hołówka, red. *Filozofia moralności: postanowienie i odpowiedzialność moralna*, Warszawa 1997; A. Jedynak, *Odpowiedzialność w globalnej wiosce*, Warszawa 2008; I. Berlin, *Dwie koncepcje wolności i inne eseje*, Warszawa.

12. **Czy polityka jest racjonalna? Rozwiń temat w odniesieniu do znanych Ci koncepcji filozoficznych.**

Opiekun naukowy: dr hab. Rafał Wonicki

Sugestie bibliograficzne: Caplan, *Mit racjonalnego wyborcy*, Warszawa 2017, roz. 1,2,4,5; M. Oakeshott, *racjonalizm w polityce w: Wieża babel i inne eseje*, Warszawa 1999. Platon, *Państwo*, ks. IV, różne wydania; *Polityk*, różne wydania; I. Kant, *O porzeczadłe*, Toruń 1995, cz II; F. A. von Hayek, *Droga do zniewolenia*, Kraków 2003, roz. II, III, IV; J. Habermas, *Faktyczność i obowiązanie: teoria dyskursu wobec zagadnień prawa i demokratycznego państwa prawnego*, Warszawa 2005, roz. IV, VII; J. Miklaszewska, *Libertariańskie koncepcje wolności i własności*, Kraków 1994, roz. 3; H. Arendt, *Kondycja ludzka*, Warszawa 2000, roz. VI; Machiavelli, *Księżę*, roz. XV-XXV, różne wydania; T. Buksiński, *Racjonalność współdziałań. Szkice z filozofii polityki*, Poznań 1996; M. Nussbaum, *Political Emotions*, Harvard Uni. Press, 2013, roz. 10, 11; J. Rawls, *Liberalizm polityczny* Warszawa 1998, wykład II, V; A. MacIntyre, *Czyja sprawiedliwość? Jaka racjonalność?*, Warszawa 2007, roz. I, XVIII; *Filozofia polityki*, Jakubkowski, Warszawa 2005. *Przewodnik po współczesnej filozofii politycznej*, red. Goodin R.E., Pettit, Ph., tłum. C. Cieśliński, M. Poręba, 1998.

Organizatorem OF jest Polskie Towarzystwo Filozoficzne. Patronem medialnym OF jest magazyn „Filozofuj!” – ilustrowane czasopismo popularyzujące filozofię.

